

РЕЦЕНЗІЇ

DOI: 10.33498/Юсп-2020-05-289

Олександр Петришин

доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України,
президент НАПрН України,
завідувач кафедри теорії і філософії права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(Харків, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4320-4540>
apynu@ukr.net

Володимир Гончаренко

доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України,
завідувач кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(Харків, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6387-4464>
goncharenko.19.1946@gmail.com

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ: НОВИЙ ПІДРУЧНИК ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПРАВНИКІВ*

На сучасному етапі розвитку державотворчого процесу в Україні істотно підвищується роль Конституції України, норми якої є нормами прямої дії і володіють найвищою юридичною силою, та конституційного права загалом у регулюванні суспільних відносин.

У системі юридичної освіти курс “Конституційне право України” посідає важливе місце, адже саме воно є основою для вивчення всіх інших галузей національного права. Опанування цієї галузі права передбачає насамперед всебічне засвоєння та осмислення основних принципів, цінностей і положень Конституції України, на якій базується все галузеве законодавство України. У цьому аспекті підготовка кваліфікованих правників, здатних фахово захищати права і свободи людини, неможлива без належного науково-методичного забезпечення.

У підручнику системно розглядаються питання навчального курсу. Він ґрунтується на сучасній методологічній базі, чинному конституційному законодавстві.

На момент видання підручника до Конституції України було внесено зміни вже шість разів (у 2004, 2011, 2013, 2016 і 2019 (двічі) рр.). Трансформація конституційного тексту також відбулася у 2010 р. (унаслідок рішення Конституційного Суду України (далі – КСУ) 30 вересня), а також у 2014 р.

* Рецензія на книгу: *Конституційне право України: підручник* (Слінько Т заг ред, Право 2020).

© Олександр Петришин, Володимир Гончаренко, 2020

(унаслідок рішень українського парламенту 21–22 лютого). Всі ці зміни відображено й проаналізовано в підручнику. Крім того, видання має практично орієнтований характер – у ньому, окрім положень законів України та міжнародних актів, системно враховані юридичні позиції КСУ, судів загальної юрисдикції, а також практика Європейського суду з прав людини з відповідних тем.

Варто також згадати про авторський колектив підручника. Це науковці кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, а також вихідці з цієї кафедри – суддя КСУ, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України В. Колісник, а також народний депутат України, кандидат юридичних наук, доцент, представник Президента України у КСУ Ф. Веніславський. Загальне редагування підручника здійснене завідувачкою кафедри – кандидаткою юридичних наук, доценткою Т. Слінько. При підготовці підручника був врахований багатий досвід написання навчально-методичних праць на вказаній кафедрі і використання їх у навчальному процесі. Йдеться, зокрема, про підручники “Конституційне право України” за редакцією професорів Ю. Тодики та В. Журавського (2002 р.), а також за редакцією професорів В. Колісника та Ю. Барабаша (2008 р.). У новому підручнику вже відчувається формування харківської школи конституційного права зі своїм стилем, підходами, акцентами, пріоритетами. Характерно й те, що переважна більшість тем підготовлена науковцями, які фахово на рівні монографічних і дисертаційних досліджень займалися відповідною конституційною проблематикою.

Підручник написаний на високому професійному рівні, доступною мовою. Кожна тема розкрита системно, в тісному зв’язку з іншими темами навчального курсу. Є підстави гадати, що він буде із зацікавленістю сприйнятий науковою спільнотою, викладачами, аспірантами і студентами.

Рецензований підручник системно розглядає найбільш важливі інститути вітчизняного конституційного права, динаміку їх становлення і розвитку. Матеріал подається в контексті політико-правових процесів, які відбуваються в Україні.

Слід відзначити, що авторський колектив виконав велику роботу, підготувавши цей підручник, який, безумовно, сприятиме закріпленню студентами набутих знань із цієї початкової дисципліни. Рецензована праця відзначається низкою позитивних моментів, зокрема, доступністю та лаконічністю викладення матеріалу, виділенням ключових понять до кожного питання тощо.

Підручник складається із п’яти розділів, а саме: теорія конституціоналізму та конституційного права України; конституційний лад України; територіальна організація української держави; Конституція України та права людини; безпосередня та представницька демократія в Україні. Відкриває видання глава, присвячена теоретичним аспектам конституціоналізму, що рідко коли знаходить своє відображення у подібних підручниках із конституційного права України. Такий підхід авторського колективу пов’язаний із бажанням від самого початку зафіксувати чіткі ціннісні орієнтири, які сфор-

мувалися історично, що відображають генезу конституційних ідей та принципів і наповнюють сучасний конституціоналізм до сьогодні.

Ціннісний підхід, орієнтація на актуальні конституційно-правові доктрини покликані зробити підручник сучасним, допомогти студентам оволодіти знаннями, практичними навичками у сфері конституційного права України, а також сформувати критичне мислення і правосвідомість у душі конституційного патріотизму. Остання теза набуває також особливого значення із врахуванням загроз, що з'явилися останніми роками в сфері державного суверенітету і територіальної цілісності України.

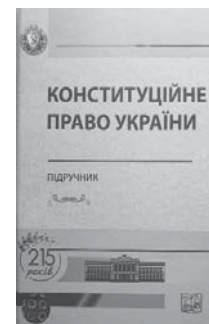
Автори підручника зважали на те, що утвердження в Україні принципів правової, демократичної і соціальної держави пов'язано з виконанням і дотриманням конституційних норм і принципів. Останні мають тлумачитися відповідно до міжнародних стандартів, які Україна зобов'язана виконувати на підставі чинних міжнародних договорів, а також загальних принципів права, визнаних цивілізованими націями.

Глобалізаційні процеси, інтегрованість у європейський та євроатлантичний простір (із врахуванням членства в Раді Європи, Угоди про асоціацію із Європейським Союзом, а також задекларованої мети набуття повноправного членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору) вимагають від України дотримання прав людини й орієнтацію на європейські цінності, до яких, безумовно, належать конституційні положення про верховенство права, демократію, людську гідність і права людини. Саме тому зміст підручника, аналіз конституційно-правових інститутів спрямований на розуміння їх кризь призму доктрини західного конституціоналізму. Водночас підхід авторського колективу, що знайшов своє відображення у тексті видання, свідчить про те, що реалізація цих принципів має відбуватися з врахуванням української конституційної історії та досвіду формування національної конституційної ідентичності.

Конституційне право України : підручник / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.]; за заг. ред. Т. М. Слінько. – Харків : Право, 2020. – 592 с.

Підручник підготовлено відповідно до вимог державного освітнього стандарту колективом науково-педагогічних працівників кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Заслуговує на увагу новаторська структура підручника, яка не є простим віддзеркаленням структури Конституції України. Авторський колектив пропонує розпочати вивчення конституційного права з адекватного усвідомлення теоретичних засад і цінностей органічного конституціоналізму, універсальних принципів конституції західного типу, а також конституційного ладу України, прав людини та основоположних свобод, компетенції вищих органів державної влади, територіальної організації Української держави. На рівні сучасних вимог викладені у підручнику також інші важливі питання, що впливають із суті цієї навчальної дисципліни.

Для студентів, аспірантів і викладачів юридичних закладів вищої освіти та юридичних факультетів.

ПРАВО УКРАЇНИ • 2020 • № 5 • 289-291